

פרק ד' חוק ד' מט' 4/ד

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ד', ט"ו בחשוון תשי"ט - 29.10.58 בשעה 09.00.

- השתתפו :
- ז. ורהפטיג - יו"ר
 - ע. איכילוב
 - ב. מזניה
 - ד. בר-רב-האי
 - י. בדר
 - ה. ברגר
 - ע. דגני
 - ב. לוקר
 - ב. ניר
 - י. קליבנוב
 - ש. רוזנברג
 - י. שופמן

- מוזמנים :
- ח. כהן - היועץ המשפטי
 - א. ידני - משרד המשפטים
 - ה' רוזנטל - משרד המשפטים

- י. בר-יהודה - שר הפנים
- ה' חביון - המכון לטיכון הארצי
- ה' צילן - משרד הפנים

- סדר-היום :
1. חוק לתיקון סדרי מינהל (הבטקת).
 2. חוק פנקס בעלי זכות לבחור לכנסת.

היו"ר ז. ורהפטיג : אני פותח את הישיבה.

1. חוק לתיקון סדרי מינהל (הבטקת).

ד. בר-רב-האי : בסעיף 1 הציע חברי לוקר להוסיף אחרי "עובד רשות מקומית" וכן.

אני מבקש להוסיף להסתייגותי לסעיף 2 : "אם בתבקש לעשות כן".

הוחלט : לקבל את שתי הצעות התיקון.

ש. רוזנברג : אני מציע תיקון נוסח לסעיף 2 : "יודיע עובד הציבור למבקש בכתב את נימוקי סירונו".

הוחלט : לקבל את הצעת התיקון.

א. ידיו: בסעיף 3 (5) אני מציע במקום "גילוי כאמור" - "גילוי הנימוקים".

הוחלט: לקבל את הצעת התיקון.

הזו"ר ז. ורטהייב: אני מציע לכלול את סעיף 4 בסעיף 3 כפיסקה (ב), ואז יהיה ברור כי הוא קתיחס רק לסעיף 3.

ח. כהן: אין זה רצוי גם מחינת האלגנציה יוריס וגם מפני שיש איזכור של סעיף 4 בסעיף 6.

הוחלט: לדחות את הצעת התיקון.

ידיו: בסעיף 4 הייתי מציע במקום "ולא הודיע נימוקים כאמור" - "ולא נתן הודעה כאמור".

הוחלט: לקבל את הצעת התיקון.

א. ידיו: בסעיף 5 הייתי מציע לכתוב "אם היה עובד רשות מקומית או היה רשות אחרת".

כמו-כן רצוי להוסיף אחרי "זכות" - "הערה או הערעור".

הוחלט: לקבל את שתי הצעות התיקון.

ע. איכילוב: אני מצטרף להסתייגות של ח"כ רוזנברג בסעיף 2 ו-6. כמו-כן אני מבקש הסתייגות לסעיף 4: "אם היה רשות אחרת - לטר הממונה על ביצוע החוק המעניק את הסמכות האמורה או למי שעומד בראש אותה רשות".

ח. כהן: למי הבריר הז' למערער?

ע. איכילוב: כן.

הוחלט: לאשר את ההסתייגויות הנ"ל.

ח. כהן: אני מבקש אישור הוועדה לתיקונים הבאים: מחיקת "ה" הידועה בסעיפים 5 ו-6: "היתה החלטה של עובד ציבור" ו"החלטה או פעולה של עובד ציבור". בסעיף 6 אני מציע לכתוב במקום "שלא מילא" - "שהוא לא מילא".

הוחלט: לקבל את הצעות התיקון.

2. חוק פנקס בעלי זכות לבחור לכנסת.

ב. אזניה : אני בעד התקנת אלפונים מקומיים בזמן ההצגה, בצורה מחייבת. לו מבחינת הזמן ניתן היה להכין אלפון ארצי, הייתי גם בעד זה, אבל אינני רוצה שבגלל זאת יידחו הבחירות.

האלפון המקומי דרוש מפני שבערים הגדולות לא יוכל הבוחר להתמצא בלעדיו, והעצה היעוצה להגיש ערר מקשה על הבוחר ומסמכת את העניין. על-ידי הכנת אלפון מקומי גם יקטן מספר העררים שאין להם יסוד.

אני חושב שהדבר צריך למצוא ביטוי בחוק, כי אם לאו, יהיה למיסמך אחד תוקף יותר מאשר לשני, ואי-אפשר יהיה להסתמך על האלפון המקומי במקרה של ערר בדרישה להעברה ממקום למקום.

ג. איכי לוב : אני תומך בעמדת אזניה. אני חושב שהשיקול הכספי במקרה זה אינו שיקול, כי זה אינו עומד בשום יחס להוצאות שיוצאו על הבחירות.

טוב היה לו אפשר היה להכין גם אלפון ארצי. בעיני קובע כאן נימוק אחד: הפעם לא תהיה שהות לעשות זאת.

אני בעד זה שאלפונים מקומיים יוכנו לכל מקום בחירה, ללא הגבלה של מספר הבוחרים. בלי אלפון מקומי אי-אפשר לעשות ביקורת על הזכות המיותרים או החסרים.

התיקונים שיוכנסו לאחר תקופת הערעור צריכים לבוא, לדעתי, בחלקים נפרדים, ההשמטות בנפרד והתוספות בנפרד, ולאחר זאת צריך לביתן זמן קצר להשמטת תוספות שהן מיותרות.

ד. ניר : נראה לי שאפשר להסתפק באלפון מקומי.

שלושה סעיפים ראשונים בחוק זה נוגעים לשם החוק, ויתר הסעיפים שייכים לפי תכנון לזכות הבחירות. מה ההגיון, בזמן שממילא סעיפים גם חוק לתיקון חוק הבחירות, להכניס את הסעיפים הנוגעים לחוק ההוא - לטעין זה?

ה. קליבנוב : שם החוק מסורבל מדי. הייתי אומר: "חוק פנקס הבוחרים לכנסת".

אלפון מקומי הוא דבר רצוי. אלפון ארצי עניין כבד מדי, ואין בו צורך. אבל אני נגד זה שתהיה בעניין זה חלוקה בין יכולה להיות סתירה בין האלפון ובין הרשימות, ואז לא ידעו על מה להסתמך בערעור ואיזה מהם הוא הקובע.

ו. בר-יהודה : בנוגע לשם החוק, לדעתי "הבוחרים" הוא אלה שכבר בחרו, אבל זוהי שאלה בלשנית ולא אעמוד על כך.

בנוגע לאלפון, מה שלא תחליט, ברור שכדוקומנט צריך לעמוד רק דבר אחד ולא שני דברים.

מה שאנחנו צריכים לדאוג הוא שתובטח זכותו של הבוחר מצד אחד, ומצד שני שלא תהיה לבוחר זכות בחירה כפולה. לכך אינו דרוש אלפון ארצי. אשר לבוחר עצמו, הוא אלאינו חייב לעשות הרבה. זה אינו מוצא את עצמו במקום שהוא צריך להיות לפי כתובתו, הוא צריך להגיש ערר, ונתת היתר עושים אנחנו. כל העבודה מוטלת על משרד הפנים, ורק במקרה של סתירה שלילית, יהיה לאזרח מקום להגיש ערעור. לצורך זה דרוש רק אלפון מקומי, וגם זאת - רק במקומות הגדולים. ברור שבין שתי האפשרויות, צריך להצטרף אלפון ליום הבחירות, עדיפה האפשרות הראשונה. וברור שזה צריך להיות אחיד - שיהיה דבר ששליש ממנה יחייב להשתמש בה.

י. בר-יהודה : לדברי ח"כ ניר: אנחנו מחלקים את הענינים לשתי הפונקציות שהיו מלוות בחוק הבחירות לכנסת: הכנת בעלי זכות הבחירה ועשיית הבחירות. אנחנו משאירים בחוק הבחירות רק אותם הדברים הקשורים בעשיית הבחירות, וכל מה שקשור בהכנת הבחירות - זאת אנחנו מעבירים לחוק נפרד. כמובן, יש דברים שקשורים בשניהם, כמו בעית איזורי הקלפי. אבל אם כי איזורי הקלפי נוגעים לעשיית הבחירות, הרי בלעדיהם אי-אפשר לעשות את פעולות ההכנה, לערוך את רשימות הבחורים וכו'. לכן זה מוכרח להופיע בחוק זה.

ב. אזניה : מה אפשר לעשות נגד "שילוח"? יש אנשים שכלי ידיעתם מועברים ממקום אחד למקום שני, והדבר מתברר להם רק כבואם להצביע.

י. בר-יהודה : זה נובע מכל' שאת הבקשה להעברה אינו מוכרח להגיש הטבקש עצמו, אלא יכול להגיש זאת כל אחד עבורו. בענין זה לא יעזור גם אלפון ארצי. הבעיה העיקרית היא איך להבטיח שבדברים כאלה לא ייעשה, וכדי להבטיח זאת, צריך שכל אחד ידע למצוא את עצמו וידע איך לערער במקרה הצורך.

יש אפשרות גם לקבל את הצעת ח"כ איכי לוב, להשאיר שילוח ימים נוספים, על-מנת לאפשר השמטה בתוספות במקרה הצורך. לעצם הענין אינני רואה פסול בעזרה הניתנת לבחור על-ידי המפלגה, אם אינה נעשית לצורך שילוף.

י. בדר : עד עתה הרשימה שהוצגה היתה הסופית. אמנם הוכנו גם רשימות משלימות, אבל מבחינה פיזית זו היתה הרשימה הסופית. לא הדפיסו רשימה אחרת. וזה לא היה טוב.

יש לי שאלה לאנשי המכון למיכון: האם יש בטחון שבהדפסת הרשימה, אותה רשימה, בכל פעם, לא יהיו טעויות?

י. בר-יהודה : דומני שלגבי בית-המשפט הדוקומנט הקובע לא יהיה מד שח' כן בשביל כל מיני מקומות (בו תיתכן אפשרות של טעות) אלא אותו טופס מקורי אשר ממנו עושים העתקים. וגם בו, אם יש טעות, ניתן לתקנה.

ז. ורהפטיג : האלפון המקומי יחסוך רבבות עררים, של אנשים הגרים באותו מקום אבל שינו את מובתם. האלפון הארצי, לעומת זאת, דרוש כדי למנוע זיופים. אדם אחד יכול להופיע בשני איזורי בחירה ולבחור בשניהם אם יש לו שני פנקסי זהוי. את זאת יכול למנוע רק אלפון ארצי. האלפון המקומי יש לו יתרון נוסף: הוא משמש כעין לשכת מודיעין במקרה של איבוד התעודה המציינת את מספר הקלפי.

י. קליבנוב : הייתי מציע ששם החוק יהיה "חוק פנקס הבחירות לכנסת".

א. צילן : אנחנו מכינים רשימות בוחרים לכל איזור קלפי. רשימות כאלה מוצגות וגם מגיעות לוועדת הקלפי ביום הבחירות. הן מוכנות מראש בצורה כזאת שאינן יכול להיות הבדל בין הרשימות המגיעות לוועדת הקלפי ובין הרשימות שהוצגו בקשר לתוספות וההשמטות שהן תוצאה של העררים והערעורים. זה אידינטי. משום כך יכול להיות תוקף חוקי רק לטיסמך אחד והוא רשימות הבחורים. למשרד הפנים, לעבודתו, אין צורך באלפון, גם אי-אפשר להשתמש בו במכוונות. אבל אנחנו מכירים בערכו בשביל מארגני הבחירות. אלא שבשביל החוק המיסמך היחיד צריכות להיות הרשימות, ודבר זה צריך להיות ברור.

א. צילן :
ועדת הבחירות המרכזית היתה מוגנת על-ידי סעיף מיוחד בפני כל תביעות משפטיות על פעולותיה, פרט לכמה מקרים. הפעולה הזאת תיעשה על-ידי גורם אדמיניסטרטיבי. וצריך להיות קבוע בחוק מה הוא המיסמך שלפיו אפשר להגיש ערעור, ערך ואולי אפילו בג"צ.

בנוגע להצעת ח"כ איכילוב לאלפונים מקומיים בכל הארץ, בבחירות ב-1955 וב-740 ישוברים היה רק איזור קלפי אחד, ולכן רשימת הנוחרים בשביל ישוברים אלה היתה גם האלפון. ב-35 ישוברים היו שני איזורים. בדמה לי שגם במקרה זה אין צורך באלפון. ב-19 ישוברים - שלושה איזורים, ב-3 ישוברים - 5 איזורים, ב-6 ישוברים - 8 איזורים, ב-4 ישוברים - 9 איזורים, ב-10 איזורים - לא היו באף ישוברים. 11 איזורים היו בישוב אחד.

י. בר-יהודה :
במשך ארבע השנים חלו שינויים אשר לפיהם מספר המקומות בהם מספר הבוחרים עולה על 10000 לא אאל גדל אולי בהרבה, אבל לעומת זאת מספר המקומות בהם יהיו שניים, שלושה, ארבעה וחמישה איזורי קלפי עלה בהרבה.

א. צילן :
בנוגע לאלפון הארצי, אינני רואה בו תועלת למארגני הבחירות. ממילא אין ערך להעברה ממקום למקום במקרה שהמסדור באותה עיר. ואם המסדור בהעברה מעיר לעיר, אנחנו נעשה זאת.

ה' חביון :
בנוגע לחשש של שמות פוליים, אני צריך להרגיע את היו"ר: כרסטת התושבים מסודרת גם לפי א-ב וגם לפי מספר תעודות הזהות. אנחנו יכולים למצוא את כל האנשים הרשומים פעמיים, לפי מספר תעודת הזהות. בענין זה גם כוונות עוזרות מאוד.

י. בר-יהודה :
עלי להוסיף שאם הוא מגלה זאת ואינו עושה מה שהוא צריך לעשות במקרה זה, הוא עושה מעשה פלילי והוא נמצא גם לא תחת מרות משרד הפנים המכין את הדברים אלא תחת אחריות משרד אחר.

ה' חביון :
לשאלתו של ד"ר בדר: אנחנו מפרסמים רשימה שנה שנה. השאלה היא מהו הבטחון שכאשר מפרסמים רשימה לשנת 1960 וגם לשנת 1961, שאדם אשר הופיע ברשימה ב-1960 יופיע גם ב-1961. הבטחון הוא גדול והוא מתקרב למוחלט, אבל מוחלט לגמרי - אין. אנחנו משתמשים באותה ברטיסיה. מטנה מדפיסים את הרשימה גם ב-1960 וגם ב-1961. יש הסיכויים הגבוהים ביותר שאדם שהיה ב-1960 ברשימה, יהיה גם ב-1961. הודעות לפי החוק יקלו אלה אשר שינו את כתובתם. אבל הרשימה מוצגת לכל הקהל. צריכה להיות תאונה אדמיניסטרטיבית כדי ששם מסוים יחסר. וזה בעצם בלתי אפשרי.

בנוגע לאלפונים, המרכז למיכון משרדי מצטחק להצעת שר הפנים. אנחנו רואים אותה כדבר הניתן לביצוע. איננו רואים תועלת באלפון ארצי, שגם מבחימה טכנית אינו ניתן לביצוע.

אנחנו הכיזונו בכל שנה אלפונים מקומיים בכל המקומות בהם היו למעלה מ-10 קלפיות. זה היה הגבול ההגיוני. והדבר הזה עזר מאוד.

אני מבקש שלא להכניס את האלפון המקומי לחוק אלא לראות בו כלי עזר אדמיניסטרטיבי, וזה דבר שנעשה כבר שלוש פעמים, וייעשה גם הפעם.

י. בדר :
אני מבקש לדחות את ההצבעה. הצעתי במליאת הכנסת שתהיה בחוק ועדה שמעמדה יהיה מקביל לזה של ועדת הבחירות המרכזית, לצורך פנקס הבחורים. אם ההצעה הזאת תתקבל, יהיה לי קל יותר לומר על הדרישה שהאלפון המקומי ייקבע בחוק.

הנחלט : 1. לדחות את ההצבעה בשאלה אם אלפון מקומי ייקבע בחוק או לאו, לפי בקשת ח"כ בדר.

2. לדחות את ההצעה שיהיה אלפון ארצי וגם

3. לקבל את ההצעה שיהיה אלפון מקומי בלבד,
במקומות שבהם מספר הבוחרים עולה על מספר
של 10,000.

4. לדחות את ההצעה שיוכן אלפון מקומי לכל מקוב.

הסתייגות לע. איכילוב: יוכן אלפון מקומי בכל
מקום בו יש מ-5 איזורי קלפי ומעלה.

א. ירון: בנוגע לכותמת, אני חושב שעל כל פנים אפשר
לכתוב במקום "בעלי זכות לבחור" - "בוחרים".
אח"כ אפשר בתוך החוק להסביר מה זה.

קשה להכריע בשאלה אם לקרוא לזה "פנקס
הבוחרים לבנסת" או "רשימות הבוחרים לכנסת", מפני שעוד לא היה דיון על
השאלה אם יש חשיבות לפנקס, נוסף על הרשימות. לכן אני חושב שיש לדחות
את ההכרעה בשאלה זו עד לאחר שנדע מהו היחס בין שני הדברים.

הוחלט: לדחות את ההכרעה על שם החוק עד
לגמר הדיון בחוק.

היו"ר י. בר-יהודה: על כל פנים, למכון למיכון משרדי חשוב מאוד
לדעת מהו היום הקובע, כדי להתחיל בעבודה.

היו"ר ז. ורהפטיג: הכנסת תדון בחוק הבחירות ביום ב', וביום
ד' החוק מסילא כבר יהיה לפנינו.

הישיבה נועלה בשעה 11.00.